

D05-02d4

OCENJEVANJE CERTIFIKACIJSKIH ORGANOV

Kazalo

1	NAMEN	2
2	POUDARKI PRI OCENJEVANJU	2
2.1	Glavna lokacija oziroma dislocirane lokacije	2
2.1.1	Certifikacijski organ za certificiranje proizvodov/procesov/storitev	3
2.1.2	Certifikacijski organ za certificiranje osebja	6
2.1.3	Certifikacijski organ za certificiranje sistemov vodenja	6
2.2	Opazovanje izvajanja presoj	13
3	OBSEG OCENJEVANJA (GLEDE NA CELOTEN OBSEG AKREDITACIJE CERTIFIKACIJSKEGA ORGANA)	14
3.1	Vertikalne presoje	14
3.1.1	Certifikacijski organ za certificiranje sistemov vodenja	14
3.1.2	Certifikacijski organ za certificiranje proizvodov/procesov/storitev	15
3.1.3	Certifikacijski organ za certificiranje osebja	15
3.2	Opazovanje presoj	16
3.2.1	Certifikacijski organ za certificiranje sistemov vodenja	16
3.2.2	Certifikacijski organ za certificiranje proizvodov/procesov/storitev	25
3.2.3	Certifikacijski organ za certificiranje osebja	26
4	ZAPISI	26
5	SPREMEMBE GLEDE NA PREJŠNJO IZDAJO	27
6	PREHODNE DOLOČBE	27
7	OBVLADOVANJE DOKUMENTA	27

1 NAMEN

Namen tega dodatka k D05-02 je določitev obsega in načinov ocenjevanja, ki so specifični za ocenjevanje certifikacijskih organov in/ali različne sheme certificiranja. Pri planiranju ocenjevanj certifikacijskih organov za sisteme vodenja se upoštevajo tudi podatki, ki jih certifikacijski organ posreduje na obrazcu OB05-83, Pregled kazalnikov uspešnosti certifikacijskega organa za sisteme vodenja.

Vključena so splošna navodila za izvedbo ocenjevanja certifikacijskih organov in posebna navodila, ki veljajo za posamezne vrste certifikacijskih organov oziroma za posamezne sheme certificiranja.

2 POUKARI PRI OCENJEVANJU

Ocenjevanje certifikacijskih organov vključuje ocenjevanje glavne lokacije certifikacijskega organa oziroma dislociranih lokacij, kjer potekajo ključne aktivnosti, in ocenjevanje izvajanja presoje pri strankah.

2.1 Glavna lokacija oziroma dislocirane lokacije

Ocenjevalna komisija med ocenjevanjem na glavni lokaciji oziroma dislociranih lokacijah certifikacijskega organa uporablja poleg splošnih tehnik ocenjevanja predvsem sledeče tehnike: pregled zapisov, sistemskih dokumentov, razgovori z osebjem certifikacijskega organa. Osredotoči se še posebej na:

- organizacijsko strukturo certifikacijskega organa, primeren položaj in sestave upravnega odbora/mehanizma za varovanje nepristranskosti/odbora za zagotavljanje nepristranskosti (vključenost vseh za certificiranje zainteresiranih strani, vključenost specifičnih zainteresiranih strani, ko gre za certificiranje različnih sistemov vodenja, številčno ravnotežje med predstavniki zainteresiranih strani) in pooblastila upravnega odbora/mehanizma za varovanje nepristranskosti/odbora za zagotavljanje nepristranskosti;
- zagotovitev nepristranskosti izvajanja certificiranja, identifikacijo tveganj za nepristranskost, obvladovanje tveganj (stalna aktivnost, posredovanje informacij odboru/mehanizmu za varovanje nepristranskosti/zainteresiranim stranem, zaveza najvišjega vodstva);
- finančno stabilnost, vire;
- primernost povezave in sodelovanje z naročniki (dostopnost do storitve certificiranja, primernost pogodbe z naročniki, nediskriminatorna obravnava naročnikov);
- zagotavljanje zaupnosti;
- primerno ločitev med funkcijami certificiranja/izobraževanja/presojanja/preskušanja/kontrole, ko gre za opravljanje več takih aktivnosti v istem certifikacijskem organu;
- primernost vodenja kompetenc osebja, vključenega v postopke certificiranja;
- primernost uporabe različnih informacijskih in komunikacijskih tehnologij, pravila, postopki, varnost, varstvo (IAF MD 4);
- pogodba o sodelovanju z lastnikom sheme, ko je to relevantno;
- izmenjavo informacij z lastnikom sheme, ko je to relevantno;
- proces certificiranja in obvladovanje ter vzdrževanje zapisov z namenom dokazovanja učinkovite izvedbe procesa certificiranja;
- vsebina certifikatov;
- zagotovitev neodvisnosti na nivoju odločanja o podelitvi/zavrnitvi/odvzemu certifikata in presojanja;
- primernost podpogodbnikov, če je relevantno;

- izvajanje aktivnosti certificiranja na dislociranih lokacijah (ključne in neključne aktivnosti), povezave med njimi;
- učinkovitost sistema nadzora nad lokacijami, kjer se izvajajo kritične aktivnosti, če je relevantno;
- izvajanje postopkov ugotavljanja skladnosti v tujini;
- dostopnost (javnost) informacij;
- sklicevanje na certifikacijo in uporaba znakov (IAF sklepi, ISO 22003-1, tč. 8.3-8.4);
- implementacijo relevantnih dokumentov, drugih vodil (D05-10) in
- izvajanje certificiranja po področjih/shemah/standardih iz obsega akreditacije.

2.1.1 Certifikacijski organ za certificiranje proizvodov/procesov/storitev

Pri ocenjevanju certifikacijskega organa za certificiranje proizvodov/procesov/storitev (v nadaljevanju proizvodov) se poleg navedenega v točki 2.1 preveri še:

- opredelitev sheme certificiranja;
- izpolnjevanje sektorsko specifičnih zahtev;
- postopke ob različnih shemah certificiranja proizvodov, postopke odvzema vzorcev;
- ali certifikacijski organ za potrebe certificiranja sam izvaja presojo, preskušanje, kalibriranje ali kontrolo in ali so za te dejavnosti usposobljeni po zahtevah relevantnih standardov. Če certifikacijski organ nima primerne dokazila o usposobljenosti za presojo/preskušanje/kalibracijo/kontrolo se na ocenjevanju oceni tudi skladnost z zahtevami za akreditacijo, ki se nanašajo na preskusno, kalibracijsko in kontrolno dejavnost.

2.1.1.1 Certifikacijski organi za certificiranje ekološke pridelave in predelave

Ocenjevanje se nanaša na obseg akreditacije za kategorije proizvodov, navedene v D05-11. Ko certifikacijski organ certificira izvajalce dejavnosti iz tujine, se pri ocenjevanju, poleg relevantne EU zakonodaje, upošteva tudi nacionalna zakonodaja države izvajalcev dejavnosti. Med ocenjevanji se upošteva tudi informacije, pridobljene s strani pristojnega ministrstva in komisije. Ob širitvi akreditacije na drugo kategorijo proizvodov se ocenjevanje izvede najmanj po dokumentaciji, ko se med drugim oceni usposobljenost presojevalcev.

Ob ocenjevanju se pregleda obvladovanje (sistemsko, vsebinsko) vseh sprememb relevantnih dokumentov (uredbe, izvedbenih uredb, nacionalnih pravilnikov ...). Poseben poudarek se nameni medsebojnem razmerju s strankami in obveznostim za poročanje, usposobljenosti osebja in poznavanju relevantnih normativnih dokumentov (EU in nacionalnih), izdajanju dovoljenj za uporabo neekološkega semenskega materiala, označevanju ekoloških pridelkov in živil ter kmetijskega gospodarstva, skupinskem certificiranju (Uredba (EU) 2018/848, člen 36), certificiranju obratov javne prehrane (nacionalna uredba), ustreznemu obvladovanju ugotovljenih neskladnosti (nacionalna uredba), novi obliki certifikata in njegovemu izpolnjevanju (Uredba (EU) 2018/884, člen 35, nacionalna uredba), oceni tveganja (Uredba (EU) 2018/884, člen 38(2)), vzorčenju (Uredba (EU) 2018/884, člen 38(4), nacionalna uredba), vsebini zapisnika (Uredba (EU) 2018/884, člen 38(6), primerom pri izjemah od pravil ekološke pridelave in predelave, vodenju podatkov o izjemah (nacionalna uredba), izmenjavi informacij z ministrstvom, Upravo RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin in Agencijo RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (seznam izvajalcev, o izdanih dovoljenjih, preklicih certifikatov, prestopih izvajalcev ...) in obvladovanju evidenc (Pravilnik o evidencah s področja ekološke pridelave in predelave kmetijskih pridelkov in živil).

Pri ocenjevanju certifikacijskega organa, ki izvaja certificiranje v tretjih državah, je med ocenjevanjem treba upoštevati zahteve EA-3/12 M, točka 4.

2.1.1.2 Certifikacijski organi za certificiranje zaščitenih kmetijskih proizvodov in živil ter aromatiziranih vinskih proizvodov, vinskih proizvodov in žganih pijač

Ocenjevanje se nanaša na obseg akreditacije za kategorije proizvodov, navedene v D05-11.

2.1.1.3 Certifikacijski organi za certificiranje sledljivosti izvora lesa in ostalih gozdnih proizvodov po PEFC ST 2002:2020

Pri ocenjevanju se kot dodatek k SIST EN ISO/IEC 17065:2012 uporablja sektorsko specifičen dokument PEFC ST 2003:2020 in relevantne zahteve ISO 19011:2018.

Pri ocenjevanju je treba biti pozoren na:

- ureditev dovoljenja za uporabo PEFC blagovne znamke z Zavodom za certifikacijo gozdov – ZCG (nacionalni predstavnik PEFC) – PEFC ST 2003:2020, tč. 4.1;
- pisno strinjanje stranke o izmenjavi informacij o strankah z ZCG - PEFC ST 2003:2020, tč. 4.5;
- izpolnjevanje zahtev za presojevalce in strokovnjake (osnovna izobrazba, delovne izkušnje, presojevalske izkušnje in specifično, PEFC prepoznano usposabljanje, kompetence) - PEFC ST 2003:2020, tč. 6.1.1.2, 6.1.2;
- dokumentiran postopek za zagotavljanje, da imajo presojevalci osebne lastnosti, znanja in veščine v skladu z zahtevami ISO 19011:2018 (7.1, 7.2.1, 7.2.2, 7.2.3.1, 7.2.3.2, 7.2.3.4) - PEFC ST 2003:2020, tč. 6.1.1.2;
- izpolnjevanje zahtev za usposobljenost za pregled dokumentacije in sprejetje odločitve - PEFC ST 2003:2020, tč. 6.1.1.4, 6.1.2.5;
- posredovanje ustreznih informacij stranke ob prijavi - PEFC ST 2003:2020, tč. 7.2;
- klasifikacija ugotovitev - PEFC ST 2003:2020, tč. 7.4;
- dokumentiran postopek za določitev časa za presojo, vzorčenje na presoji, dokumentiranost - PEFC ST 2003:2020, tč. 7.4;
- dokumentiran postopek za presojanje organizacij z več lokacijami, vzorčenje lokacij - PEFC ST 2003:2020, tč. 7.4, Priloga 3;
- vsebino poročila o presoji - PEFC ST 2003:2020, tč. 7.4.11, Priloga 4;
- pravila za odločitev - PEFC ST 2003:2020, tč. 7.6;
- certifikacijsko dokumentacijo, vsebina, veljavnost - PEFC ST 2003:2020, tč. 7.7, navajanje PEFC znaka, informacija o lokacijah;
- obveščanje ZCG ob spremembi v obsegu certifikata, preklicu, odvzemu certifikata - PEFC ST 2003:2020, tč. 7.7.7;
- obvladovanje pritožb in obveščanje relevantnih strani (Sveta PEFC, ZCG) o prejetih pritožbah, rešenih pritožbah in prizivih - PEFC ST 2003:2020, tč. 7.13;
- način izvajanja rednih nadzorov, pogostost - PEFC ST 2003:2020, tč. 7.9;
- upoštevanje zahtev standarda in IAF MD 2 v primeru prenosa certifikata.

2.1.1.4 Certifikacijski organi za certificiranje kvalificiranih storitev zaupanja in gradnikov storitev zaupanja iz Uredbe (EU) št. 910/2014, upoštevajoč ETSI EN 319 403-1, izdaja V2.3.1 (2020-06)

Pri ocenjevanju se osnovnim zahtevam, podanim v SIST EN ISO/IEC 17065, dodajo zahteve sektorsko specifičnega dokumenta, standarda ETSI EN 319 403-1, V2.3.1: »*Electronic Signatures and Infrastructures (ESI); Trust Service Provider Conformity Assessment – Part 1: Requirements for conformity assessment bodies assessing Trust Service Providers*«.

Pri ocenjevanju je treba biti pozoren na:

- pravilno oceno vseh dejavnosti certifikacijskega organa (CAB), ki bi lahko pomenile nepristranost na področju storitev zaupanja (ETSI EN 319 403-1, V2.3.1, tč. 4.2.1);
- ustrezno upravljanje kompetenc osebja CAB, ki je vključeno v proces certifikacije ponudnikov storitev zaupanja (TSP), vključujoč vse ravni v procesu (pregled vloge, presoja, pregled in odločitev) in ustreznosti njihovega usposabljanja (ETSI EN 319 403-1, V2.3.1, tč. 6.1. in tč. 6.2);
- ustreznost procesov CAB, ki naj upoštevajo ustrezne TSP-specifične standarde in zakonske predpise (ETSI EN 319 403-1, V2.3.1, tč. 7.1);
- ustreznost procesov in postopkov CAB za pregled vlog za certificiranje (ETSI EN 319 403-1, V2.3.1, tč. 7.3);
- ustreznost postopkov presoje, s poudarki na pravilnosti ocene glede obsega presoje, pristojnostjo presojevalcev, metodologijo presojanja, časom presoje, primernostjo izbiranja lokacij v primerih z več lokacijami, načinu poročanja in izvedbi presoj (presoja prve stopnje, presoja druge stopnje) ter frekvenco izvajanja presoj (ETSI EN 319 403-1, V2.3.1, tč. 7.4);
- ustreznost postopkov certifikacijskih odločitev (ETSI EN 319 403-1, V2.3.1, tč. 7.6);
- ustreznost postopkov glede certifikacijske dokumentacije (ETSI EN 319 403-1, V2.3.1, tč. 7.7);
- ustreznost postopkov glede javne dostopnosti podatkov o certificiranih TSP (ETSI EN 319 403-1, V2.3.1, tč. 7.8);
- ustreznost postopkov periodičnega nadzora in re-certifikacije nad certificiranimi TSP (ETSI EN 319 403-1, V2.3.1, tč. 7.9 in zahteva Uredbe (EU) št. 910/2014, člen 20/1);
- ustreznost obvladovanja sprememb, ki vplivajo na certifikacijo TSP (ETSI EN 319 403-1, V2.3.1, tč. 7.10);
- ustreznost obvladovanja uporabe znaka zaupanja EU (Uredba (EU) št. 910/2014, člen 23).

Pri ocenjevanju je potrebno ugotoviti tudi, ali CAB ustrezno presoja, in upoštevati tudi zahteve Uredbe (EU) št. 910/2014. Te se lahko delijo na splošne (skupne vsem vrstam storitev zaupanja) in specifične, ki so določene za posamezne vrste storitev zaupanja (zahteve so podane v *Tabeli 1*).

Tabela 1: Zahteve Uredbe eIDAS glede na posamezne storitve zaupanja

Storitev zaupanja (Trust Service)	Zahteve v Uredbi eIDAS (910/2014)
Kvalificirani elektronski podpis: ustvarjanje, preverjanje in potrjevanje veljavnosti, hramba	Čl. 3/16 a) in c), Čl. 3/12, Čl. 28, Čl. 33, Čl. 34, Priloga I.
Kvalificirani elektronski žig: ustvarjanje, preverjanje in potrjevanje veljavnosti, hramba	Čl. 3/16 a) in c), Čl. 3/27, Čl. 38, Čl. 40, Priloga III.
Kvalificirani elektronski časovni žig	Čl. 3/16 a) in c), Čl. 3/34, Čl. 42
Kvalificirana storitev elektronske priporočene dostave	Čl. 3/16 a) in c), Čl. 3/37 Čl. 44
Kvalificirano potrdilo za avtentikacijo spletišč	Čl. 3/16 b), Čl. 3/39, Čl. 45, Priloga IV.

2.1.1.5 Certifikacijski organi za certificiranje sistema kakovosti pri varjenju kovinskih materialov po SIST EN ISO 3834

Certifikacijski organi za certificiranje sistema kakovosti pri varjenju kovinskih materialov po SIST EN ISO 3834 lahko izvajajo certificiranje:

- po ISO 9001 in EN ISO 3834, del 2, 3 ali 4, pri čemer je ustrezna akreditacija po SIST EN ISO/IEC 17021-1 za sisteme kakovosti;
- samostojno po EN ISO 3834, del 2, 3 ali 4, pri čemer je ustrezna akreditacija po SIST EN ISO/IEC 17065 za ustrezno shemo.

Pri ocenjevanju certifikacijskega organa za certificiranje sistema kakovosti pri varjenju kovinskih materialov po SIST EN ISO 3834 se upošteva zahteve iz dokumenta EA-6/02M.

Ne glede na vrsto akreditacije je pri ocenjevanju treba biti pozoren na:

- opredelitev sheme in obvezne vsebine sheme,
- zahteve za presojevalce in strokovnjake (usklajenost z EA-6/02, tč. 4.1, 4.6, 5),
- proces evalvacije usposobljenosti presojevalcev, strokovnjakov (usklajenost z EA-6/02),
- zahteve glede procesa (EA-6/02, tč. 6),
- zahteve glede veljavnosti certifikata (različne za SIST EN ISO/IEC 17021-1 in SIST EN ISO/IEC 17065),
- zahteve glede nadzorov in ponovne certifikacije (različne za SIST EN ISO/IEC 17021-1 in SIST EN ISO/IEC 17065).

2.1.2 Certifikacijski organ za certificiranje osebja

Pri ocenjevanju certifikacijskega organa za certificiranje osebja se poleg navedenega v točki 2.1 preveri še:

- opredelitev predpogojev za pristop k certifikaciji;
- povezava z dejavnostjo izobraževanja s področja certificiranja, če je relevantno, in zagotavljanje nepristranskosti;
- certificiranje »lastnega« osebja;
- zagotavljanje primernih pogojev za certificiranje;
- ali certifikacijski organ za potrebe certificiranja sam izvaja preskušanje, kalibriranje ali kontrolo in ali so za te dejavnosti usposobljeni po zahtevah relevantnih standardov. Če certifikacijski organ nima primerne dokazila o usposobljenosti za preskušanje/kalibracijo/kontrolo se na ocenjevanju oceni tudi skladnost z zahtevami za akreditacijo, ki se nanašajo na preskusno, kalibracijsko in kontrolno dejavnost;
- zagotavljanje varnosti čez celoten postopek certificiranja (testni materiali, sleparjenje) in
- obvladovanje certifikacijske sheme (razvoj, odobritev in vzdrževanje certifikacijske sheme, spremljanje sprememb).

2.1.3 Certifikacijski organ za certificiranje sistemov vodenja

Pri ocenjevanju certifikacijskega organa za certificiranje sistemov vodenja se poleg navedenega v točki 2.1 preveri še:

- postopek vključitve pravnih subjektov, ki izvajajo in/ali upravljajo certificiranje sistemov vodenja v imenu akreditiranega certifikacijskega organa (IAF MD 23),

- postopek določitve zahtev za usposobljenost za osebje (znanje, izkušnje, veščine), ki sodeluje pri vodenju in izvedbi presoj ter certificiranju (za vse vrste sistemov vodenja, za vsako tehnično področje in za vsako funkcijo v procesu certificiranja) in rezultate izvedbe tega postopka (ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 7.1.2, Priloga A, ISO 50003:2021, tč. 7.2, IAF MD 9 (Priloga B, priloga C), ISO 22003-1:2022, tč. 7.1, Priloga C);
- določitev zahtev za osebje na osnovi High Level Structure standardov za MS (procesni pristop, razmišljanje na podlagi tveganja, določitev tveganj in priložnosti, potrebe in pričakovanja zainteresiranih strani, voditeljstvo in zavezanost, kontekst organizacije, komuniciranje, dokumentirane informacije) (ISO/IEC 17021-1 in drugi sektorsko specifični standardi, IAF MD 9, Priloga B, Priloga C);
- postopek začetne ocene usposobljenosti, rednega spremljanja usposobljenosti osebja, ki sodeluje pri vodenju in izvedbi presoj ter certificiranju (ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 7.1.3, ISO 22003-1:2022, tč. 7.1.3, IAF MD 9, Priloga B, Priloga C);
- postopek izbire in določitve presojevalske ekipe (kriteriji za izbor) (ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 9.2.2);
- postopek in kriteriji določitve učinkovitega števila osebja (IAF MD 5, ISO 50003:2021, tč. 9.1.4.4, Priloga A);
- postopek določitve stopnje integriranosti sistemov vodenja, pristop (standardni, razširjeni) pri planiranju in izvajanju integriranih presoj (IAF MD 11);
- pridobitev relevantnih informacij za izvedbo pregleda prijave (ISO 22003-1:2022, tč. 9.1);
- postopek določitve časa presoje, zmanjšanje in povečanje časa presoje (primernost kriterijev, upoštevanje kriterijev) (ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 9.1.4, ISO 50003:2021, tč. 9.1.4, Priloga A, ISO 22003-1:2022 (Priloga B), tč. 9.1.4, IAF MD 5, IAF MD 9 (Priloga D), IAF MD 11);
- priprava programa presoj za celoten certifikacijski cikel, navedba presojevalskih aktivnosti (ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 9.1.3);
- določitev plana in ciljev presoje (certifikacijski organ), obsega presoje (integrirana, kombinirana ..., vloge udeležencev) in kriterijev presoje ter poročanje o doseženem (ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 9.2.3, ISO 50003:2021, tč. 9.2);
- izvedba uvodnega in zaključnega sestanka, prisotnost osebja (ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 9.4.2, 9.4.7, IAF MD 22);
- usposobljenost presojevalcev, še posebej, ko gre za izvajanje certificiranja ravnanja z okoljem in sistema varnosti in zdravja pri delu za področja, kjer je zastopanost strank manjša in presojevalci izvajajo presoje manj pogosto. Pogostost ocenjevanja primernosti vzdrževanja usposobljenosti presojevalcev na posameznih področjih ocenjevalec prilagodi hitrosti razvoja tehnik, tehnologij, sistemov ... za posamezno področje (npr. za področja EAC 19, EAC 33, EAC 3, EAC 12, EAC 13 je potrebno oceniti ustreznost vzdrževanja usposobljenosti pogosteje);
- postopek opredelitve ugotovitev s presoje in odprave neskladij (IAF MD 9, tč. 9.4.5);
- postopek ocene učinkovitosti korekcij in korektivnih ukrepov (ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 9.4.10);
- popolnost poročila o presoji (ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 9.4.8);
- postopke ob "multi-site" certifikacijskem postopku (IAF MD 1, IAF MD 5, IAF MD 9 (MD 9.1.5), ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 9.1.5, ISO 50003:2021, tč. 9.1.5, Priloga B, ISO 22003-1:2022, tč. 9.1.5);
- postopke dvostopenjskega presojanja (ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 9.3.1, ISO 22003-1:2022, tč. 9.3, ISO 50003:2021, tč. 9.3);
- uvedba pristopa na podlagi tveganja;
- postopek ob prenosu certifikacije od drugega certifikacijskega organa (ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 9.5.2.2, IAF MD 2);

- izvajanje oddaljenih presoj (IAF MD 4, IAF MD 5, ISO 22003-1:2022, tč. 9.3.5);
- presojanje v primeru, ko organizacija odda del svojih funkcij zunanjemu ponudniku, obseg certifikacije (IAF MD 5);
- informiranje strank o prisotnosti SA na opazovanjih in politiko ob zavrnitvi opazovanja (vključenost v pogodbo s stranko, uvedba morebitnih sankcij),
- posebne presoje (ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 9.6.4, IAF MD 9, tč. 9.6.4.2), nenapovedane presoje (ISO 22003-1:2022, tč. 9.6.2) in
- vnos v bazo certifikatov (IAF CertSearch, javno dostopna baza) (IAF MD 28) in nadzor nad uporabo znaka IAF CertSearch (IAF PL 9).

2.1.3.1 Certificiranje sistemov vodenja varnosti živil po ISO 22000:2018

Ocenjevanje se nanaša na obseg akreditacije, ki je opredeljen po kategorijah navedenih v D05-11 (enako kot v ISO 22003-1:2022, Priloga A):

Pri ocenjevanju certifikacijskega organa za vodenje varnosti živil je treba biti pozoren na:

- specifične zahteve za usposobljenost osebja - ISO 22003-1:2022, tč. 7.1, Priloga C, tehnično znanje o varnosti živil, znanje o PRPs, nevarnosti za varnost živil in o kontrolnih ukrepih za kategorijo usposobljenosti in veščine za osebje, ki sodeluje v certifikacijskih postopkih, in njihovo dokumentiranost glede na kategorijo in podkategorijo (ISO 22003-1:2022, tč. 7.1–7.3, Priloga A);
- specifično znanje osebja, ki potrjuje kompetence osebja;
- specifično usposobljenost za podkategorije, in za področje hrane za živali;
- opredelitev obsega certifikacije (ISO 22003-1:2022, tč. 8.1-8.2, Priloga A), navedba kategorije ali podkategorije in kratek opis aktivnosti/procesov, ne navede se nič, kar nakazuje na specifično proizvoda (»ekološki« ali ime proizvoda);
- pravilno izbiro časa (sezona, čas, dan) za izvedbo presoje (ISO 22003-1:2022, tč. 9.1.4, priloga B);
- ali so na voljo usposobljeni presojevalci za posamezno podkategorijo (ISO 22003-1:2022, Priloga A);
- ali ima certifikacijski organ vsaj eno aktivno stranko za posamezno kategorijo, za katero želi pridobiti akreditacijo;
- vsebino poročila, primernost opredeljenih priporočil, lastništvo poročila;
- pravilno določitev trajanja presoje (ISO/TS 22003:2013, tč. 9.1.4, 9.1.5, Priloga B);
- pravila za izvedbo nenapovedanih presoj;
- posebna pravila za izvedbo multi-site in integrirane presoje in
- uporaba certifikacijskega znaka/izjave (omejitve).

2.1.3.2 Certificiranje sistemov ravnanja z okoljem po ISO 14001:2015

Ocenjevanje se nanaša na obseg akreditacije, ki je opredeljen po področjih, navedenih v D05-11 (enako kot v IAF ID 1).

Pri ocenjevanju certifikacijskega organa za certificiranje sistema ravnanja z okoljem je treba biti pozoren na:

- določitev zahtev za usposobljenost za vsako funkcijo v procesu certificiranja in za vsako področje skladno z ISO/IEC 17021-2:2016;

- usposobljenost presojevalcev: splošna usposobljenost po EN ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 7 in specifično EMS znanje po ISO/IEC 17021-2, tč. 5.1–5.15, upoštevajoč zahteve po novih znanjih (življenjski cikel, odpadki, prostor);
- opredelitev zahtev za usposobljenost presojevalske ekipe za okoljske vidike za posamezna EMS področja po ISO/IEC 17021-2, tč. 6.1–6.8, upoštevajoč znanja o spremljanju in merjenju na posameznem področju;
- določitev zahtev za ostalo osebje skladno z ISO/IEC 17021-2, tč. 7.1–7.3.

2.1.3.3 Certificiranje sistemov vodenja kakovosti po ISO 9001:2015

Ocenjevanje se nanaša na obseg akreditacije, ki je opredeljen po področjih, navedenih v D05-11 (enako kot v IAF ID 1).

Pri ocenjevanju certifikacijskega organa za certificiranje sistema kakovosti je treba biti pozoren na:

- določitev zahtev za usposobljenost za vse funkcije v procesu certificiranja skladno z ISO/IEC 17021-1, tabela A1, in ISO/IEC 17021-3, tč. 4;
- usposobljenost presojevalcev: splošna usposobljenost po EN ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 7 in specifično znanje po ISO/IEC 17021-3:2017, tč. 5, upoštevajoč zahteve po novih znanjih (vloga vodstva, procesni pristop, razmišljanje na podlagi tveganja, kontekst organizacije);
- določitev zahtev za ostalo osebje skladno z ISO/IEC 17021-3:2017, tč. 6.

2.1.3.4 Certificiranje sistema kakovosti po uredbah End-of-Waste (Uredba (EU) št. 333/2011 (odpadne kovine), Uredba (EU) št. 715/2013 (baker) in Uredba (EU) št. 1179/2012 (steklo))

Pri ocenjevanju certifikacijskega organa za certificiranje sistema kakovosti po End-of-Waste uredbah je treba poleg vseh ostalih zahtev za certifikacijski organ za certificiranje sistemov kakovosti po ISO 9001 preveriti še:

- implementacijo relevantne uredbe - Uredbe (EU) št. 333/2011; Uredbe (EU) št. 715/2013 in/ali Uredbe (EU) št. 1179/2012;
- specifično usposobljenost presojevalcev za presojanje po End-of-Waste uredbah (poznavanje specifikacij za razvrščanje odpadka, sprejemljivost vhodnih materialov, potencialnih nečistoč, nadzor sprejemljivosti odpadkov, postopkov in tehnik obdelave, spremljanje kakovosti odpadne kovine, spremljanje radioaktivnosti, sprejemljivost usposabljanja osebja proizvajalca, opredelitev izjave o skladnosti, Priloge I);
- pogostost izvajanja presoj.

2.1.3.5 Certificiranje sistema kakovosti po ISO 9001 in HACCP

Ocenjevanje se nanaša na obseg akreditacije, ki je opredeljen po področjih, navedenih v D05-11.

Pri ocenjevanju certifikacijskega organa za certificiranje sistema kakovosti po ISO 9001 in HACCP je treba poleg vseh ostalih zahtev za certifikacijski organ za certificiranje sistemov kakovosti po ISO 9001 preveriti še:

- implementacijo FAO/WHO Codex Alimentarius, CAC/RCP 1-1969:2003;
- specifično usposobljenost osebja, vključenega v postopke certificiranja po tej shemi;
- razumevanje principov HACCP in
- pogostost izvajanja presoj.

2.1.3.6 Certificiranje sistemov upravljanja z energijo (EnMS) po ISO 50001:2018

Ocenjevanje se nanaša na obseg akreditacije, ki je opredeljen po kategorijah navedenih v D05-11.

Pri ocenjevanju certifikacijskega organa za sisteme upravljanja z energijo je treba biti pozoren na:

- kako certifikacijski organ potrdi obseg in meje EnMS;
- postopek določitve aktivnega EnMS osebja (ISO 50003:2021, Priloga A, A.2);
- upoštevanje specifičnih zahtev za dvostopenjsko presojanje (ISO 50003:2021, tč. 9.3);
- poročanje (izjava o stalnem izboljševanju energetskega delovanja - opis dokazil v podporo temu, ne le reference);
- določitev kompleksnosti EnMS (ISO 50003:2021, Priloga A, A.4);
- vzorčenje pri »multi-site«, pravila, velikost vzorca, izračun (ISO 50003:2021, Priloga B);
- informacije za pregled prijave;
- določitev centralne lokacije (pisarne);
- zahteva po implementaciji NSKL na vse lokacije organizacije;
- hranjenje in obnavljanje informacije o lokacijah organizacije;
- presoja drugih lokacij organizacije, najava presoje;
- proces odločanja v povezavi z ugotovljenimi NSKL;
- v prehodnem obdobju preveriti izvajanje presoj po novi izdaji standarda (od 28. 2. 2022 presojanje izključno po novi izdaji standarda).

2.1.3.7 Certificiranje sistemov vodenja kakovosti na področju medicinskih pripomočkov po ISO 13485:2016

Ocenjevanje se nanaša na obseg akreditacije, ki je opredeljen po tehničnih področjih navedenih v D05-11 (enako kot v IAF MD 8:2020).

Pri ocenjevanju certifikacijskega organa za sisteme kakovosti na področju medicinskih pripomočkov je treba biti pozoren na:

- kako certifikacijski organ pri organizaciji preveri izpolnjevanje zakonodaje, ki se nanaša na varnost in izvedbo medicinskega pripomočka, ukrepanje ob neizpolnjevanju slednjih zahtev in komunikacija z Nadzornim organom, ko se to zahteva;
- javno dostopne informacije o promociji medicinskih pripomočkov s strani proizvajalcev (skladnost navajanja klasifikacij, namena uporabe medicinskih pripomočkov);
- postopek za prvo odobritev presojevalcev (IAF MD 9, Priloga C);
- usposobljenost presojevalcev za sterilne medicinske pripomočke oziroma medicinske pripomočke za uporabo v sterilnih pogojih (za postopke iz tabele 1.5, IAF MD 9);
- kriteriji za usposobljenost presojevalcev za presoje pri proizvajalcu delov medicinskih pripomočkov in ponudnikov storitev medicinskih pripomočkov in za presojanje pri proizvajalcih medicinskih pripomočkov (IAF MD 9, Priloga B);
- usposobljenost presojevalcev za postopke, ki se izvajajo pri podpogodbeniku organizacije;
- izvedbo presoje prve stopnje pri stranki, ko gre za medicinske pripomočke kategorije C in D (GHTF);
- postopek določitve časa presoje (uporaba IAF MD 5 v delu, ki se nanaša na QMS, razen Tabele QMS 1. Ta je nadomeščena s tabelo D.1 iz IAF MD 9), dodati čas za presojo nacionalnih ali regionalnih zakonodajnih zahtev ter pregleda dokumentacije postopkov, čas presoje, ko gre za kombinirano presojo z ISO 9001 (IAF MD 9, Priloga D), čas presoje, ko gre za integriran sistem (integracija z drugimi sistemi, ne z ISO 9001 (IAF MD 11));

- kriterije za izvajanje kratkih obiskov, možnost nenapovedanih obiskov;
- upravičena nadomestila pri izpolnjevanju zahtev za delovne izkušnje na področju medicinskih pripomočkov,
- obseg certifikacije, posebno še, če je obseg akreditacije definiran kot »drugo od prej navedenega« (Ocenjevalec od certifikacijskega organa pridobi seznam medicinskih pripomočkov, ki spadajo pod »drugo od prej navedenega«, njihovo klasifikacijo tveganj in kratko in jedrnato izjavo o nameravanim namenu uporabe medicinskega pripomočka. Ocenjevalec pregleda ustreznost akreditacije za Glavna tehnična področja, navedena v D05-11, ko gre za akreditacijo Glavnega tehničnega področja Deli ali storitve) (IAF MD 9, Priloga A) in
- izmenjava informacij z zakonodajalcem (vključenost v pogodbo s stranko).

2.1.3.8 Certificiranje sistema vodenja varnosti in zdravja pri delu po ISO 45001:2018

Ocenjevanje se nanaša na obseg akreditacije, ki je opredeljen po področjih, navedenih v D05-11 (enako kot v IAF MD 22, Priloga B).

Pri ocenjevanju certifikacijskega organa za sisteme vodenja varnosti in zdravja pri delu je treba upoštevati IAF MD 22 in biti pozoren na:

- pravno obvezujoče zaveze po takojšnjem obveščanju certifikacijskega organa ob resnih nesrečah oziroma kršitvah predpisov;
- pridobitev potrebnih informacij ob prijavi;
- metodologijo določitev časa presoje, lokacije (IAF MD 5);
- upoštevanje OH&S tveganj;
- pravila vzorčenje pri »multi-site«;
- postopek določitve aktivnega osebja (IAF MD 5, tudi osebja pri pogodbenikih/podpogodbenikih);
- izpolnjevanje zakonodajnih/pogodbenih zahtev (IAF MD 22, Priloga A);
- pravila ob ugotovljenih odstopanjih od zakonodajnih zahtev, ukrepanje, informiranje, odločitev;
- izvedba presoje, zapisi;
- specifične zahteve za usposobljenost (ISO/IEC 17021-10, Priloga A);
- postopek odločitve, ko niso izpolnjene zakonske zahteve (IAF MD 22, Priloga A);
- zapisi o osebju, s katerim se je izvedel razgovor, dokumentiranost odstopanj.

2.1.3.9 Certificiranje sistemov vodenja kakovosti v organizacijah, ki izvajajo zdravstveno dejavnost po SIST EN 15224:2017 (istoveten z EN 15224:2016)

Ocenjevanje se nanaša na obseg akreditacije, ki je opredeljen po področjih, navedenih v D05-11.

Pri ocenjevanju certifikacijskega organa za certificiranje sistema kakovosti v zdravstvenih organizacijah (področje uporabe sistema kakovosti se lahko razširi tudi na raziskovalne procese in procese usposabljanja na področju zdravstvenega varstva) je treba biti pozoren na:

- razumevanje osnovnih vidikov kakovosti zdravstvenih storitev, procesov in sistemov (kot npr. ustrezna, korektna oskrba, razpoložljivost, neprekinjenost oskrbe, na pacienta osredotočena oskrba, vključenost pacientov, pravočasnost, dostopnost ...);
- nadzorovanje in merjenje kliničnih procesov;
- razumevanje pristopov za obvladovanje kliničnega tveganja pri planiranju in izvajanju kliničnih procesov;

- določitev zahtev za usposobljenost za vse funkcije v procesu certificiranja skladno z ISO/IEC 17021-1, tabela A1 in ISO/IEC TS 17021-15, tč. 4;
- usposobljenost presojevalcev: splošna usposobljenost po EN ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 7, specifično znanje po ISO/IEC TS 17021-15:2023, tč. 5 in specifično znanje v različnih storitvah zdravstvene dejavnosti, upoštevajoč zahteve po novih znanjih (vloga vodstva, procesni pristop, razmišljanje na podlagi tveganja, kontekst organizacije), poznavanje in razumevanje kliničnih procesov in njihovo obvladovanje tveganja;
- določitev zahtev za ostalo osebje skladno z ISO/IEC TS 17021-15:2023, tč. 6, potrebe po specifičnem znanju v različnih storitvah zdravstvenega varstva.

2.1.3.10 Certificiranje sistemov vodenja upravljanja premoženja po SIST ISO 55001:2024

Ocenjevanje se nanaša na obseg akreditacije, ki je opredeljen po področjih, navedenih v D05-11.

Pri ocenjevanju certifikacijskega organa za certificiranje sistema upravljanja premoženja je treba biti pozoren na:

- določitev zahtev za usposobljenost za vse funkcije v procesu certificiranja skladno z ISO/IEC 17021-1, tabela A1 in ISO/IEC TS 17021-5;
- usposobljenost presojevalcev, pregledovalcev poročil in odločevalcev: splošna usposobljenost po EN ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 7, specifično znanje po ISO/IEC TS 17021-5:2014, tč. 4 in specifično znanje v različnih sektorjih:
 - znanje in razumevanje terminologije, definicij in načel, relevantnih za upravljanje premoženja;
 - znanje in razumevanje praks, aktivnosti in metodologij upravljanja premoženja;
 - znanje in razumevanje standardov in normativnih dokumentov (ISO 55000, ISO 55001, ISO 55002);
 - prakse poslovnega vodenja premoženja;
 - znanje in razumevanje in uporaba terminologije, procesov, tehnologije in vrst premoženja v sektorju, kjer deluje stranka;
 - znanje in razumevanje proizvodov, procesov, storitve strank in njihove organizacije;
- določitev zahtev za ostalo osebje skladno z ISO/IEC TS 17021-5:2014, tč. 6;
- razumevanje razlik med ISO 55001:2014 in ISO 55001:2024 in primerna uporaba le-teh pri organizacijah.

2.1.3.11 Certificiranje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi po PEFC Balkanski shemi (PEFC BS)

Ocenjevanje se nanaša na obseg akreditacije, ki je opredeljen po področjih, navedenih v D05-11.

Pri ocenjevanju certifikacijskega organa za certificiranje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi po PEFC je treba biti pozoren na izpolnjevanje dodatnih zahtev sheme:

- sodelovanje certifikacijskega organa z nacionalnim PEFC organom, v Sloveniji z Zavodom za certifikacijo gozdov (ZCG):
 - notifikacija certifikacijskega organa;
 - posredovanje informacij o podeljenih certifikatih in spremembi certifikatov (določena vsebina);
- skladnost postopka certificiranja z zahtevami PEFC BS;
- izvedba javnega posvetovanja;

- pravilno vzorčenje v primeru akreditacije za skupinsko certificiranje (PEFC BS 06:2021);
- upoštevanje relevantnih IAF dokumentov;
- posredovanje povzetka poročila s presoje ZCG, javna dostopnost;
- sprejem odločitve (pozitivna, pogojna, negativna);
- veljavnost certifikatov (največ 5 let);
- redni nadzori – enkrat na leto;
- vsebina certifikata (PEFC BS 04);
- zahteve za usposobljenost (PEFC BS 04, Priloga 1).

2.2 Opazovanje izvajanja presoj

Cilj opazovanja presoj je preverjanje učinkovitosti postopka certifikacije (določitev primernih presojevalcev, pravilna določitev časa presoje), primernost določitve obsega certifikacije in ugotavljanje usposobljenosti presojevalcev (upoštevanje postopka presojanja, izkazovanje primernega poznavanja in razumevanja kriterijev za certificiranje, prisotnost primernih presojevalskih veščin in sposobnosti za presojo o izpolnjevanju relevantnih kriterijev) ter zagotoviti reprezentativen vzorec za oceno usposobljenosti certifikacijskega organa.

Ocenjevalci presojo samo opazujejo, s svojimi dejanji ne vplivajo na njen potek, presojanču ne postavljajo vprašanj in ne izražajo svojih mnenj.

Pred pričetkom opazovanja presoje certifikacijski organ za opazovano presojo posreduje poročilo s predhodne presoje, program presoje z informacijami o presojevalcih in lokacijah presoje, informacijo o usposobljenosti presojevalcev, vključenih v opazovano presojo, izračun časa presoje, ko je to relevantno, opis strankine organizacije, dejavnosti in drugo: poslovnik kakovosti in varnosti za vodenje varnosti živil (HACCP poslovnik, HACCP študije) in seznam OHSAS tveganj in OHSAS zakonodajnih zahtev za opazovano organizacijo. Ocenjevalec oceni posredovano dokumentacijo in temu prilagodi ocenjevanje.

Pri opazovanju/ocenjevanju delovanja presojevalske skupine morajo ocenjevalci pozorno spremljati (ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 9.4):

- delovanje/medsebojno sodelovanje članov presojevalske skupine (tudi opazovalcev, prevajalcev ...), vodenje skupine (obvladovanje sprememb v planu);
- poznavanje postopkov in tehnik presojanja/preverjanja;
- način kontaktiranja s stranko (začetni (vsebina), zaključni sestanek (vsebina, evidenca prisotnih), obvladovanje nepredvidljive situacije);
- sposobnost pridobivanja stvarnih dokazov (primernost postavljenih vprašanj in osredotočenje na pomembne zahteve);
- poznavanje zahtev za certificiranje (proizvoda/skupine proizvodov in zahtev za skladnost proizvoda/skupine proizvodov, poznavanje posameznih zahtev za certificiranje različnih sistemov vodenja, poznavanje nacionalnih okoljevarstvenih zahtev, poznavanje zahtev za usposobljenost osebja stranke, zahtev za usposobljenost certificiranega osebja);
- poročanje o ugotovitvah (pravilna določitev ugotovitve, neskladnosti ne smejo biti poročane kot možnosti za izboljšavo, ugotovitev povezana s kriterijem in dokazilom);
- uskladitev različnih mnenj o ugotovitvah, nestrinjanja zapisana in
- čas trajanja, primernost programa presoje (relevantnost lokacij, pokritje obsega).

Po zaključku izvedene presoje, ki je bila opazovana s strani SA ocenjevalcev, mora certifikacijski organ v roku dveh tednov SA predložiti poročilo, ki ga je pripravil za vodstvo presoje organizacije. Ocenjevalna komisija pripravi poročilo o opazovanju presoje (OB05-43), ki vključuje informacije o implementaciji postopka certificiranja, izvedeni presoji, nastopu in kompetentnosti presojevalske skupine in tudi informacije o oceni vsebine naknadno poslanega poročila/zapisov. Ocenjevalec/strokovnjak sam presodi, ali za zaključek poročila morda potrebuje še dodatno dokumentacijo (dokazila o izvedbi korektivnih ukrepov, morebitna poročila o preskušanju, dokazila o odločitvi ...) in o tem obvesti koordinatorja, da ta poročila pridobi. Posebno pozornost je treba posvetiti vsebini poročila (neskladnosti ne smejo biti poročane kot možnosti za izboljšavo; ugotovitve povezane s kriterijem in dokazilom, zaključki, izjave o skladnosti ...) (ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 9.4.8).

Ocenjevalci med opazovanjem presoje ocenjujejo delovanje celotne presojevalske skupine.

Ocenjevalci obvestijo presojevalce o rezultatih opazovanja presoje, če je mogoče, takoj po presoji v podjetju, vendar brez prisotnosti presojanca.

Opomba: za varnost ocenjevalcev med opazovano presojjo je odgovorna stranka certifikacijskega organa, ki mora o ukrepih obvestiti vse udeležene. Če SA ocenjevalci med presojjo zaznajo potencialno tveganje za poškodbe, takoj ukrepajo in zahtevajo sestanek z vodilnim presojevalcem.

V primeru, da certifikacijski organ pred ocenjevanjem še ne izvaja certificiranja iz obsega akreditacije, se vsaj pri enem od opazovanih postopkov oceni tudi nadaljevanje postopka certificiranja oziroma se izvede tudi oceno potrditve sprejemljivosti korektivnih ukrepov in odločitve. Rezultate se zapiše v OB05-43.

3 OBSEG OCENJEVANJA (GLEDE NA CELOTEN OBSEG AKREDITACIJE CERTIFIKACIJSKEGA ORGANA)

3.1 Vertikalne presoje

3.1.1 Certifikacijski organ za certificiranje sistemov vodenja

Na začetnem ocenjevanju certifikacijskega organa za certificiranje sistemov vodenja se z vertikalno presojjo oceni najmanj štiri postopke certificiranja za vsak sistem vodenja (standard sistema vodenja):

- ISO 9001 – izbere se jih izmed najbolj kritičnih oziroma kompleksnih skupin področij (IAF MD 5) iz obsega akreditacije;
- ISO 14001 – izbere se jih izmed najbolj kritičnih oziroma kompleksnih skupin področij (IAF MD 5) iz obsega akreditacije;
- ISO 50001 – izbere se jih izmed strank z visoko (kot npr. (IAF ID1) 1, 3, 7, 11, 13, 15, 20, 21, 22 ...) oziroma kompleksno rabo energije (kot npr. (IAF ID1) 2, 10, 12, 17, 25);
- ISO 22000 – izbere se jih izmed strank z visoko stopnjo tveganja za varnost živil;
- ISO 45001 – izbere se jih izmed strank z visoko / višjo stopnjo tveganja za varnost in zdravje pri delu oziroma kjer so prisotne nevarne snovi, možnost eksplozije, visoke fizične obremenitve (IAF MD 5, Priloga C, Tabela OH&SMS 2);
- ISO 13485 – izbere se jih izmed strank z medicinskimi pripomočki z visoko stopnjo tveganja (GHTF, kategorija C in D);
- EN 15224 – izbere se zdravstvene dejavnosti, kjer je večje tveganje za zdravje pacientov;
- ISO 55001 – izbere se stranke s premoženjem velike vrednosti;
- PEFC BS – izbere se stranke z velikimi površinami gozda, skupinsko stranko.

Za sheme certificiranja, ki so kombinacije osnovne sheme (standard sistema vodenja) in dodatnih zahtev, se na začetnem ocenjevanju in pri ponovnih ocenjevanjih certifikacijskega organa za certificiranje sistemov vodenja z vertikalno presojo oceni najmanj en postopek certificiranja.

Pri izboru se upošteva tudi primere organizacij z več lokacijami (»multi site«), primere, ko je šlo za prenos certifikatov, in primere postopkov certificiranja, izvedenih v tujini ter začetne presoje in nadzorne presoje, integrirane presoje.

Ob rednih nadzornih obiskih se izvedejo vertikalne presoje za posamezen sistem vodenja tako, kot je planirano v Planu opazovanj in vertikalnih presoj. Ob spremembah izvedbe plana vertikalnih presoj se upošteva, da so v enem akreditacijskem ciklu pregledana vsa IAF ID področja/skupine/tehnična področja za vsak sistem vodenja v obsegu akreditacije, če že prej niso bila pogledana z opazovanjem izvedbe presoj. Spremembe se ustrezno zabeleži v obrazcu Plan opazovanj in vertikalnih presoj.

Pri vertikalni presoji je treba biti pozoren tudi na sledeče:

- kako so zapisane ugotovitve (neskladnosti ne smejo biti poročane kot možnosti za izboljšavo; ugotovitev povezana s kriterijem in dokazilom) in zaključki (ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 9.4.5) in
- dokumentiranost preverjanja učinkovitosti korekcij in korektivnih ukrepov (ISO/IEC 17021-1:2015, tč. 9.4.10).

3.1.2 Certifikacijski organ za certificiranje proizvodov/procesov/storitev

Pri certifikacijskemu organu za certificiranje proizvodov ocenjevalci na začetnem in ponovnih ocenjevanjih pri posamezni shemi preko vertikalnih presoj ocenijo reprezentativni del postopkov certificiranja tistih proizvodov, storitev, procesov, ki so z vidika varovanja zdravja ljudi, živali, narave in zavarovanja lastnine bolj kritični. Pri izboru se upošteva tudi primere organizacij z več lokacijami (»multi site«), primere postopkov certificiranja, izvedenega v tujini, ter začetne in nadzorne presoje.

Ob rednih nadzornih obiskih se izvede vsaj ena vertikalna presoja za posamezno shemo certificiranja tako, da se upošteva, da so v enem akreditacijskem ciklu pregledana vsa področja/skupine znotraj shem akreditiranja. Celovit pregled izvedenih vertikalnih presoj se dokumentira v Plan opazovanj in vertikalnih presoj.

Pri certifikacijskih organih za **certificiranje ekološke pridelave in predelave** se pri vertikalnih presojah upošteva določila iz tabel v dokumentu EA-3/12.

Pri certifikacijskih organih za certificiranje **zaščitenih kmetijskih proizvodov in živil ter aromatiziranih vinskih proizvodov, vinskih proizvodov in žganih pijač** se pri začetnem ocenjevanju pregleda reprezentativni del postopkov certificiranja oziroma vsaj en postopek s področja kmetijskih pridelkov in živil in s področja vinskih proizvodov in žganih pijač. V okviru akreditacijskega cikla se preko vertikalne presoje pogleda vsaj en primer za vsako kategorijo iz obsega akreditacije.

3.1.3 Certifikacijski organ za certificiranje osebja

Na začetnem in ponovnem ocenjevanju certifikacijskega organa za certificiranje osebja se preko vertikalnih presoj oceni reprezentativno število postopkov za posamezne skupine, metode, nivoje usposobljenosti osebja, postopke, izvedene na različnih lokacijah.

Ob rednih nadzornih obiskih se izvede vsaj ena vertikalna presoja za posamezno shemo certificiranja tako, da se upošteva zgornje kriterije za izbor in zagotovi, da so v enem akreditacijskem ciklu pregledane vse skupine iz sheme, vključene v obseg akreditacije.

Pri izboru primerov za vertikalne presoje se upošteva tudi planirana ocenjevanja izvajanj presoj, tako da se zagotovi enakomerno zastopanost akreditirane dejavnosti v ocenjevanjem vzorcu. Celovit pregled izvedenih vertikalnih presoj se dokumentira v Plan opazovanj in vertikalnih presoj.

3.2 Opazovanje presoj

3.2.1 Certifikacijski organ za certificiranje sistemov vodenja

Pri začetnem ocenjevanju ali širitvi akreditacije za sisteme vodenja po ISO 50001, ISO 9001, ISO 14001 in ISO 45001 se dejavnosti, označene s **kreplekim tiskom** oziroma dejavnosti pod rubriko »Kritična koda« v spodnjih tabelah, obvezno opazuje pred podelitvijo akreditacije.

Sledjo akreditacijski cikli (trije zaporedni nadzori in ponovno ocenjevanje).

V obdobju prvih petih let po podelitvi akreditacije se za sisteme vodenja po ISO 9001, ISO 14001 in ISO 45001 izvede vsaj eno opazovanje dejavnosti iz vsake tehnične skupine za vsak sistem vodenja.

Pri drugih sistemih vodenja, če ni drugače določeno, velja, da se opazovanja planira na način, da se vsako dejavnost opazuje vsaj enkrat v enem akreditacijskem ciklu. Pri izboru se, poleg spodnjih usmeritev za posamezno shemo, upošteva kriterije iz IAF MD 17 in druge sektorsko specifične dokumente.

Če ima tehnična skupina samo 1 kritično kodo, se izvede opazovanje presoje pri tej kritični kodi za namen podelitve akreditacije za vse IAF kode v tej skupini. Dejavnosti s področja kritične kode se obvezno opazuje pri začetnem ocenjevanju ali širitvi akreditacije.

Če ima tehnična skupina več kot 1 kritično kodo, se opazovanja izvede na naslednji način:

- a. ko so vse kritične kode razmejene z »in«, je za navedene kritične kode potrebno pred podelitvijo akreditacije izvesti opazovanje, akreditacijo pa se lahko podeli za nekritične IAF kode v tehnični skupini;
- b. ko so nekatere kritične kode razmejene z »ali«, se izvede eno opazovanje izmen kritičnih kod razmejenih z »ali«, akreditacijo pa se lahko podeli za obe kritični kodi in ostale nekritične IAF kode.

V primeru, da certifikacijski organ želi pridobiti akreditacijo le za nekritične IAF kode iz tehnične skupine, se izvede najmanj eno opazovanje za posamezno tehnično področje za vsak sistem vodenja.

Pri sistemu vodenja kakovosti, ravnanja z okoljem in sistemu varnosti in zdravja pri delu, ko želi certifikacijski organ pridobiti akreditacijo le za nekritične IAF kode, se izbere presoje iz skupin dejavnosti visoke kompleksnosti glede na specifična tveganja (IAF MD 5) zaprosenega obsega.

Pri sistemu upravljanja z energijo se, ko želi certifikacijski organ pridobiti akreditacijo za tehnično področje, kjer ni dejavnosti, navedenih v krepkem tisku, izbere presoje pri stranki, ki ima vsaj povprečno kompleksnost (izračun po ISO 50003:2021, Priloga A, A.4) znotraj tehničnega področja. Presoje so lahko kombinirane.

Pravila izbora za opazovanje pri shemi sistema vodenja varnih živil po ISO 22000 so opredeljena v tč. 3.2.1.8.

V primeru »kombiniranih« shem (End-of-Waste, ISO 9001 s HACCP ...) se pri začetnem in ponovnem ocenjevanju opazuje vsaj eno presojo po posamezni »kombinirani« shemi, pri čemer se opazovanje pri kombinirani shemi smiselno upošteva tudi pri opazovanju certificiranja po osnovni shemi.

Vsaj ena od planiranih opazovanih presoj v okviru akreditacijskega cikla naj bi bila (če je to mogoče) začetna presoja (prva in druga stopnja).

Presoje so lahko integrirane.

Ko certifikacijski organ izkaže dovoljšno izkušnost in izboljšave v izvajanju presoj, se lahko katero od planiranih opazovanj nadomesti z drugačnim načinom ocenitve, tako, da se zagotovi, da je vsaka skupina/tehnično področje/grozd pri posamezni shemi opazovana med dvema zaporednima akreditacijskima cikloma. SA dokumentira razloge za odstopanje od osnovnih načel planiranja opazovanj.

V primeru pomembnih sprememb pri certifikacijskem organu (proces usposabljanja presojevalcev, sprememba postopka presojanja, rezultatov z opazovanj, spremembe osebja, ...) se Plan opazovanj in vertikalnih presoj ponovno revidira in spremeni pogostost opazovanj.

3.2.1.1 Certifikacijski organ za certificiranje sistemov kakovosti

Obseg akreditacije certifikacijskega organa za sisteme kakovosti je razdeljen na 39 dejavnosti (IAF ID1), ki jih po naravi dejavnosti, zadevno zakonodajo, tehnične podrobnosti procesa, potrebno usposobljenost presojevalcev, smiselno združimo v sledeče skupine:

Tehnična skupina (QMS)	IAF koda	Opis gospodarske dejavnosti po IAF ID 1	Kritična koda
Hrana	1	Kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo	3
	3	Živilski izdelki, pijače in tobak	
	30	Hoteli in restavracije	
Mehanska	17	Osnovne kovine in gotovi kovinski izdelki	22 ali 20
	18	Stroji in oprema	
	19	Električna in optična oprema	
	20	Ladjedelništvo	
	22	Druga transportna oprema	
Papir	7	(omejeno na) Izdelki iz papirja	9
	8	Založniške družbe	
	9	Tiskarska podjetja	
Rudnine	2	Rudarstvo in kamnolomstvo	2 ali 15
	15	Nekovinski mineralni izdelki	
	16	Beton, cement, apno, omet ipd.	
Gradbeništvo	28	Gradbeništvo	28
	34	Inženirske storitve	
Proizvodnja izdelkov	4	Tekstil in tekstilni izdelki	5 ali 14
	5	Usnje in usnjeni izdelki	
	6	Les in izdelki iz lesa	
	14	Izdelki iz gume in plastike	
	23	Proizvodnja, ki ni uvrščena drugje	
Kemikalije	7	(omejeno na) Proizvodnja celuloze in papirja	12
	10	Proizvodnja koksa in rafiniranih naftnih derivatov	
	12	Kemikalije, kemični izdelki in vlakna	
Oskrba	25	Oskrba z električno energijo	26

Tehnična skupina (QMS)	IAF koda	Opis gospodarske dejavnosti po IAF ID 1	Kritična koda
	26	Oskrba s plinom	
	27	Oskrba z vodo	
Transport in ravnanje z odpadki	24	Recikliranje	24
	31	Transport, skladiščenje in komunikacije	
	39	Druge socialne storitve	
Storitvena dejavnost	29	Trgovina na debelo in drobno, popravila motornih vozil, motornih koles ter osebnih in gospodinjstkih potrebščin	37 ali 33
	32	Finančno posredništvo, nepremičnine, najem	
	33	Informacijska tehnologija	
	35	Druge storitve	
	37	Izobraževanje	
	36	Javna uprava	
Jedrsko	11	Jedrsko gorivo	11
Farmacevtika	13	Farmacevtski izdelki	13
Zračna plovila	21	Zračna in vesoljska plovila	21
Zdravstvo	38	Zdravstveno in socialno varstvo	38

3.2.1.2 Certifikacijski organ za certificiranje sistemov po End-of-Waste uredbah

Plan opazovanj mora zagotoviti, da se v okviru enega akreditacijskega cikla opazuje vsaj eno presojo po posamezni uredbi.

3.2.1.3 Certifikacijski organ za certificiranje sistemov kakovosti po ISO 9001 in HACCP

Plan opazovanj mora zagotoviti, da se v okviru enega akreditacijskega cikla opazuje vsaj eno presojo po tej shemi.

3.2.1.4 Certifikacijski organ za certificiranje sistemov ravnanja z okoljem

Obseg akreditacije certifikacijskega organa za sisteme ravnanja z okoljem je razdeljen na 39 dejavnosti (IAF ID 1), ki jih po naravi dejavnosti, zadevno zakonodajo, tehnične podrobnosti procesa, potrebno usposobljenost presojevalcev, smiselno združimo v sledeče skupine:

Tehnična skupina (EMS)	IAF koda	Opis gospodarske dejavnosti po IAF ID 1	Kritična koda
Kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo	1	Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo	1
Hrana	3	Proizvodnja živil, pijač in tobačnih izdelkov	3
	30	Hoteli in restavracije	
Mehanska	17	(omejeno na) Gotovi kovinski izdelki	20 ali 21
	18	Stroji in oprema	
	19	Električna in optična oprema	
	20	Ladjedelništvo	
	21	Zračna in vesoljska plovila	
	22	Druga transportna oprema	
Papir	7	(omejeno na) Izdelki iz papirja	9
	8	Založniške družbe	
	9	Tiskarska podjetja	

Tehnična skupina (EMS)	IAF koda	Opis gospodarske dejavnosti po IAF ID 1	Kritična koda
Gradbeništvo	28	Gradbeništvo	28
	34	Inženirske storitve	
Proizvodnja izdelkov	4	Tekstil in tekstilni izdelki	4 in 5
	5	Usnje in usnjeni izdelki	
	6	Les in izdelki iz lesa	
	23	Proizvodnja, ki ni uvrščena drugje	
Kemikalije	14	Izdelki iz gume in plastike	7 in 10 in 12 in 13
	7	(omejeno na) Proizvodnja celuloze in papirja	
	10	Proizvodnja koksa in rafiniranih naftnih derivatov	
	12	Kemikalije, kemični izdelki in vlakna	
	13	Farmacevtski izdelki	
	15	Nekovinski mineralni izdelki	
	16	Beton, cement, apno, omet ipd.	
17	(omejeno na) Proizvodnja osnovnih kovin		
Pridobivanje rudnin in kamnin	2	Rudarstvo in kamnolomstvo	2
Oskrba	25	Oskrba z električno energijo	25 ali 26
	26	Oskrba s plinom	
	27	Oskrba z vodo	
Transport in ravnanje z odpadki	24	Recikliranje	24 in 39 (omejeno na NACE 37, 38.1, 38.2, 39)
	31	Transport, skladiščenje in komunikacije	
	39	Druge socialne storitve	
Storitvena dejavnost	29	Trgovina na debelo in drobno, popravila motornih vozil, motornih koles ter osebnih in gospodinjstkih potrebščin	29 ali 35 ali 36
	32	Finančno posredništvo, nepremičnine, najem	
	33	Informacijska tehnologija	
	35	Druge storitve	
	37	Izobraževanje	
	36	Javna uprava	
Jedrska	11	Jedrsko gorivo	11
Zdravstvo	38	Zdravstveno in socialno varstvo	38

3.2.1.5 Certifikacijski organ za certificiranje sistemov upravljanja z energijo

Obseg akreditacije certifikacijskega organa za sisteme upravljanja z energijo je razdeljen na 8 tehničnih področij:

Tehnično področje (EnMS)	IAF ID 1	NACE kode	opis
Industrija – lahka do srednja	3	10, 11, 12	Živilski izdelki, pijače in tobak
	4	13, 14	Tekstili in tekstilni izdelki
	5	15	Usnje in usnjeni izdelki
	6	16	Les in izdelki iz lesa

Tehnično področje (EnMS)	IAF ID 1	NACE kode	opis
	7	17.2	Proizvodnja celuloze in papirja
	8	58.1, 59.2	Založniške družbe
	13	21	Farmacevtski izdelki
	18	28, 33.12	Stroji in oprema
	19	26, 33.13, 33.14, 95.1	Električna in optična oprema
	23	31, 32, 33.19	Proizvodnja, ki ni uvrščena drugje
	24	38.3	Recikliranje
	27	36	Oskrba z vodo
	28	41, 42, 43	Gradbeništvo
	29	45, 46, 47, 95.2	Trgovina na debelo in drobno, popravila motornih vozil, motornih koles ter osebnih in gospodinjskih potrebščin
	30	55, 56	Hoteli in restavracije
	31	52, 61	Skladiščenje in komunikacije
Težka industrija	7	17.1	Proizvodnja izdelkov iz papirja
	10	19	Proizvodnja koksa in rafiniranih naftnih derivatov
	11	24.46	Jedrsko gorivo
	12	20	Kemikalije, kemični izdelki in vlakna
	13	21	Farmacevtski izdelki
	15	23 (razen 23.5, 23.6)	Nekovinski mineralni izdelki
	16	23.5, 23.6	Beton, cement, apno, omet ipd.
	17	24 razen 24.46, 25 razen 25.4, 33.11	Osnovne kovine in gotovi kovinski izdelki
	18	25.4, 30.4, 33.2	Stroji in oprema
	19	27	Električna in optična oprema
20	30.1, 33.15	Ladjedelništvo	

Tehnično področje (EnMS)	IAF ID 1	NACE kode	opis
	21	30.3, 33.16	Zračna in vesoljska plovila
	22	29, 30.2, 30.9, 33.17	Druga transportna oprema
	28	41, 42, 43	Gradbeništvo
Zgradbe	32	64, 65, 66, 68, 77	Finančno posredništvo, nepremičnine, najem
	33	58.2, 62, 63.1	Informacijska tehnologija
	34	71, 72, 74 razen 74.2 in 74.3	Inženirske storitve
	35	69, 70, 73, 74.2, 74.3, 78, 80, 81, 82	Druge storitve
	36	84	Javna uprava
	37	85	Izobraževanje
	38	75, 86 (razen 86.1), 87, 88	Zdravstveno in socialno varstvo
	39	37, 38.1, 38.2, 39, 59.1, 60, 63.9, 79, 90, 91, 92, 93, 94, 96	Druge socialne storitve
Gradbeni kompleksi	36	84	Kompleksi, kjer se izvaja dejavnost javne uprave
	37	85	Kompleksi, kjer se za izvaja izobraževanje
	38	86.1	Bolnice
Transport	1	03	Ribištvo
	31	49, 50, 51, 53	Transport
Rudarstvo	2	05, 06, 07, 08, 09	Rudarstvo
Kmetijstvo	1	01, 02	Kmetijstvo in gozdarstvo
Oskrba z energijo	25	35.1	Oskrba z električno energijo
	26	35.2	Oskrba s plinom
	27	35.3	Oskrba s paro in vročo vodo

3.2.1.6 Certifikacijski organ za certificiranje sistemov vodenja varnosti in zdravja pri delu

Obseg akreditacije certifikacijskega organa za sisteme varnosti in zdravja pri delu je razdeljen na 39 dejavnosti (IAF ID 1), ki jih po naravi dejavnosti smiselno združimo v sledeče skupine:

Tehnična skupina (OH&SMS)	IAF koda	Opis gospodarske dejavnosti po IAF ID 1	Kritična koda
Kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo	1	Kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo	1
Hrana	3	Živilski izdelki, pijače in tobak	3
	30	Hoteli in restavracije	
Mehanska	17	(omejeno na) Gotovi kovinski izdelki	20 in 21
	18	Stroji in oprema	
	19	Električna in optična oprema	
	20	Ladjedelništvo	
	21	Zračna in vesoljska plovila	
	22	Druga transportna oprema	
Papir	7	(omejeno na) Izdelki iz papirja	9
	8	Založniške družbe	
	9	Tiskarska podjetja	
Gradbeništvo	28	Gradbeništvo	28
	34	Inženirske storitve	
Proizvodnja izdelkov	4	Tekstili in tekstilni izdelki	[4 (z barvanjem) in 5 (s strojenjem)] ali 6
	5	Usnje in usnjeni izdelki	
	6	Les in izdelki iz lesa	
	23	Proizvodnja, ki ni uvrščena drugje	
Kemikalije	7	(omejeno na) Proizvodnja celuloze in papirja	[7 in 10 in 12 in 13 in 16] ali 17
	10	Proizvodnja koksa in rafiniranih naftnih derivatov	
	12	Kemikalije, kemični izdelki in vlakna	
	13	Farmacevtski izdelki	
	14	Izdelki iz gume in plastike	
	15	Nekovinski mineralni izdelki	
	16	Beton, cement, apno, omet ipd.	
17	(omejeno na) Proizvodnja osnovnih kovin		
Rudarstvo in kamnolomstvo	2	Rudarstvo in kamnolomstvo	2
Oskrba	25	Oskrba z električno energijo	25 ali 26
	26	Oskrba s plinom	
	27	Oskrba z vodo	
Transport in ravnanje z odpadki	24	Recikliranje	[31 (omejeno na nevarne snovi) in 24] ali 39 (omejeno na NACE 37, 38.1, 38.2, 39)
	31	Transport, skladiščenje in komunikacije	
	39	Druge socialne storitve	
Storitvena dejavnost	29	Trgovina na debelo in drobno, popravila motornih vozil, motornih koles ter osebnih in gospodinjstkih potrebščin	29 ali 35 ali 36
	32	Finančno posredništvo, nepremičnine, najem	
	33	Informacijska tehnologija	
	35	Druge storitve	
	36	Javna uprava	

Tehnična skupina (OH&SMS)	IAF koda	Opis gospodarske dejavnosti po IAF ID 1	Kritična koda
	37	Izobraževanje	
Jedraska	11	Jedrsko gorivo	11
Zdravstvo	38	Zdravstveno in socialno varstvo	38

3.2.1.7 Certifikacijski organ za certificiranje sistemov kakovosti medicinskih pripomočkov

V okviru začetnega ocenjevanja se planira opazovanje najmanj ene presoje medicinskih pripomočkov iz vsakega glavnega področja medicinskih pripomočkov, pri čemer se za vsako glavno področje izbere proizvajalca z medicinskimi pripomočki z visoko stopnjo tveganja (GHTF, kategorija C in D). V primeru širitve na novo glavno področje medicinskih pripomočkov se izvede vsaj eno opazovanje. Plan opazovanj mora zagotoviti, da se v okviru enega akreditacijskega cikla opazuje vsaj eno presajo z vsakega glavnega tehničnega področja v okviru obsega akreditacije (neaktivni medicinski pripomočki, aktivni medicinski pripomočki (niso za vsaditev), aktivni vsadljivi medicinski pripomočki, In vitro diagnostični medicinski pripomočki, metode sterilizacije medicinskih pripomočkov, pripomočki, ki vsebujejo/uporabljajo posebne snovi/tehnologije, deli ali storitve ...). Prednost imajo skupine proizvodov z visoko stopnjo tveganja.

3.2.1.8 Certifikacijski organ za certificiranje vodenja varnosti živil

Pri tem certifikacijskem organu se pri določanju opazovanja presoj upošteva tudi IAF MD 16. Obseg certificiranja se združi v grozde kategorij, in sicer na sledeč način:

1. primarna pridelava (A+B)
2. predelava hrane za ljudi in živali (C+D)
3. oskrba s hrano in pijačo/postrežba hrane (E)
4. maloprodaja, transport in skladiščenje (F+G)
5. pomožne storitve (H)
6. embalažni material (I)
7. pomožna oprema (J)
8. bio/kemične snovi (K)

Podelitev akreditacije za kategorijo ni mogoča, brez da bi se opazovalo vsaj eno presajo v grozdu. Opazovanje naj bi obsegalo začetno certifikacijo (1. in 2. stopnja). Prednost ima sektor z višjim tveganjem za varnost živil. Za širitev akreditacije na kategorijo znotraj grozda ni obvezno opazovanje. V enem akreditacijskem ciklu se opazuje presajo iz vseh grozdov.

Ob vsakem ocenjevanju (nadzor, ponovno ocenjevanje) certifikacijskega organa je treba opazovati presajo v grozdu 2.

Opazovanja kategorij v drugih grozdih se planira na način, da se v okviru akreditacijskega cikla opazuje vsaj eno kategorijo v vsakem grozdu. Vsaj eno opazovanje v akreditacijskem ciklu naj bi obsegalo opazovanje 1. in 2. stopnje presoje ali recertifikacijo.

Zgoraj omenjeno so minimalne zahteve, ki jih SA prilagodi specifični situaciji pri posameznem certifikacijskem organu.

3.2.1.9 Certifikacijski organ za certificiranje sistemov vodenja kakovosti v organizacijah, ki delujejo na področju zdravstvenih storitev po SIST EN 15224

Obseg certificiranja je opredeljen v 8 področij zdravstvenih dejavnosti.

V okviru začetnega ocenjevanja se opazuje najmanj dve presoji po SIST EN 15224. Prednost imajo področja, ki so z vidika tveganja na zdravje človeka bolj kritična. Plan opazovanj mora zagotoviti, da se v okviru akreditacijskega cikla opazuje vsaj eno presojo z vsakega področja aktivnosti, ki je predmet akreditacije.

Področje aktivnosti
Osnovna zdravstvena dejavnost
Dejavnost specialističnih ambulant
Bolnišnična dejavnost
Dejavnost klinik in kliničnih oddelkov
Dejavnost javnega zdravstva in z njim povezane dejavnosti
Nujna medicinska pomoč
Lekarne
Zdravstvena dejavnost v okviru socialno varstvenega zavoda

Podelitev/širitev akreditacije za novo področje ni mogoča, brez da bi se opazovalo vsaj eno presojo s področja, ki je predmet širitve.

3.2.1.10 Certificiranje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi po PEFC Balkanski shemi (PEFC BS)

Obseg certificiranja je opredeljen v 2 področjih: individualna certifikacija in skupinska certifikacija. Pri prvi se za opazovanje izbere lastnika gozdov z veliko površino, pri drugi pa se opazuje presojo na sedežu nosilca certifikata (skupina) in presojo certifikacijskega organa pri najmanj dveh članih skupine (če je mogoče pri lastnikih, kjer so gozdovi zaščiteni ali imajo drugo funkcijo). Odvisno od ocene tveganja se ob nadzorih lahko izvede več opazovanj presoj pri lastnikih ali pa se pri posameznem nadzoru izvede le opazovanje pri lastnikih gozdov ali le na sedežu nosilca certifikata.

3.2.1.11 Certificiranje sistemov vodenja upravljanja premoženja po SIST ISO 55001:2024 Obseg certificiranja je opredeljen v 4 kategorijah, ki se delijo še na podkategorije.

Kategorija	Podkategorija	IAF kode
Fizično premoženje	Javna infrastruktura	28
	Infrastrukturna omrežja	25, 26, 27 31 (NACE 61)
	Objekti	29, 30, 31 (NACE 52), 34, 35, 36, 37, 38, 39 (brez NACE 38, 39, 93.2)
	Prevozna sredstva	1 (NACE 03.1), 28, 31 (NACE 49, 50, 51, 53)
	Premoženje v industriji	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24
Finančno premoženje	Finančno premoženje, nepremičnine	32
Biološko premoženje	Rastline	1 (NACE 01.1 – 3, 01.5, 02, 91.4)
	Živali	1 (NACE 01.4, 03, 91.4)

V okviru začetnega ocenjevanja se izvede najmanj dve opazovani presoji oziroma vsaj ena v okviru posamezne zaprosene kategorije.

Plan opazovanj mora zagotoviti, da se v okviru akreditacijskega cikla opazuje vsaj eno presajo z vsake kategorije, ki je predmet akreditacije.

Podelitev/širitev akreditacije za novo kategorijo ni mogoča, brez da bi se opazovalo vsaj eno presajo s kategorije, ki je predmet širitve.

3.2.2 Certifikacijski organ za certificiranje proizvodov/procesov/storitev

V okviru začetnega ocenjevanja in ponovne ocenitve certifikacijskega organa za certificiranje proizvodov/procesov/storitev se, če ni drugače določeno, pri posamezni shemi opazuje reprezentativni del pregledov (presoj/kontrol) tistih proizvodov, storitev, procesov, ki so z vidika varovanja zdravja ljudi, živali, narave in zavarovanja lastnine bolj kritični oziroma, če je mogoče, najmanj dve presoji/inšpekciji pri proizvajalcih.

Nadaljnje planiranje opazovanj se, če ni drugače določeno, prilagodi temu, da je v okviru akreditacijskega cikla (trije zaporedni nadzori in ponovno ocenjevanje) izvedeno opazovanje vseh dejavnosti iz obsega akreditacije.

Pri certifikacijskih organih za **certificiranje ekološke pridelave in predelave** v državah članicah EU se v okviru začetnega in ponovnega ocenjevanja izvede vsaj eno opazovanje v vsaki posamezni zaproseni kategoriji proizvodov in vsaj eno opazovanje pri skupinski certifikaciji, če je to primer. Dodatna faktorja za določitev števila opazovanj sta še kritičnost ugotovitev in število držav, v katerih certifikacijski organ deluje, ter število podeljenih certifikatov. V obdobju 5 let je potrebno opazovati vsaj eno presajo v posamezni kategoriji proizvodov in opazovati vsaj eno presajo pri skupinski certifikaciji. Pri določitvi morebitnega dodatnega opazovanja se upošteva faktorje, navedene v EA-3/12. Za opazovanje se izbere presaje, pri katerih certifikacijski organ oceni večje tveganje, opazovanja se izvede v času, ko so pridelki na lokaciji kontrole, opazuje se različne kontrolorje. Pri izboru se upošteva rezultate predhodnih opazovanj.

V primeru širitve na druge kategorije proizvodov je ob širitvi treba opazovati vsaj eno kontrolo pri vsaki novi kategoriji (EA-3/12 M, 3.8).

Pri certifikacijskih organih za **certificiranje ekološke pridelave in predelave** v tretjih državah se upošteva določila v EA-3/12, točka 4.

Pri certifikacijskih organih za certificiranje **zaščitenih kmetijskih proizvodov in živil ter aromatiziranih vinskih proizvodov, vinskih proizvodov in žganih pijač** se pri začetnem ocenjevanju opazuje vsaj en postopek v okviru posamezne kategorije, ki je predmet prijave za akreditacijo.

V izjemnem primeru, ko certifikacijski organ ne more izvesti postopka certificiranja, ker še ni pridobil pooblastila, se akreditacijo lahko podeli kot pogojno do izvedbe opazovanja s strani SA. V primeru, da je rezultat opazovanja negativen, sledi krčenje obsega akreditacije.

V primeru, da je v postopek certificiranja vključeno preskušanje in ni akreditirano, SA izvede ocenjevanje tudi preskusnega laboratorija.

V okviru akreditacijskega cikla morajo biti opazovani postopki za vse akreditirane kategorije in vsaj enkrat ocenjevan tudi preskusni laboratorij, če le-ta ni akreditiran.

Ko želi certifikacijski organ širiti dejavnost na novo kategorijo proizvodov, mora biti ta postopek certificiranja opazovan. Ocenjevanje za širitev znotraj že akreditirane kategorije proizvodov se lahko izvede po dokumentaciji.

3.2.3 Certifikacijski organ za certificiranje osebja

Na začetnem in ponovnem ocenjevanju certifikacijskega organa za certificiranje osebja se opazuje reprezentativno število postopkov za posamezne skupine, metode, nivoje usposobljenosti osebja oziroma najmanj dva postopka certificiranja osebja. Pri izboru se upošteva tudi lokacijo izvedbe postopka certificiranja.

Ob rednih nadzornih obiskih se opazuje vsaj eno presojo v okviru posamezne sheme certificiranja. Opazovanje presoj pri nadzornih obiskih se izvaja po programu, ki ga po zaključenem začetnem ocenjevanju pripravi vodja področja v sodelovanju z ocenjevalci. Potrebno je zagotoviti, da je med dvema ponovnima ocenjevanjema opazovana vsaka skupina dejavnosti, skupina proizvodov, storitev, procesov in vsaka skupina osebja iz obsega akreditacije in da je najmanj enkrat v tem času opazovana nadzorna dejavnost. Pri planiranju se upošteva organizacije z več lokacijami (»multi site«).

Ocenjevalna komisija za posamični nadzor določi, katero področje iz skupine dejavnosti oziroma katerega presojevalca želi opazovati, pri čemer upošteva različnost dejavnosti in presojevalcev. Če je le mogoče, se opazovanje presoj izvede v času ocenjevanja na sedežu certifikacijskega organa, sicer pa med dvema nadzornima obiskoma.

Pri planiranju opazovanja presoj se pri vseh certifikacijskih organih upošteva tudi delež certifikatov izdanih v tujini.

4 ZAPISI

Vsak ocenjevalec beleži zapise o izvedenem ocenjevanju v kontrolne liste (OB05-78, certifikacijski organi za proizvode/procese/storitve; OB05-60, certifikacijski organi za osebje; OB05-58, certifikacijski organi za sisteme vodenja) tako, da je razviden obseg in način ocenjevanja posameznih elementov sistema, glede na zahteve relevantnega standarda in vodil za certifikacijske organe, kot tudi morebitne splošne ugotovitve in posebne pripombe ter navezava na ugotovljene neskladnosti. Še posebej pomembno je, da se za izvedene vertikalne presoje natančno opredeli področje (npr. IAF ID dejavnost za posamezen sistem vodenja, skupino osebja in standard, shemo certificiranja proizvodov in standard ...).

Obvezna priloga h kontrolni listi vodilnega ocenjevalca je OB05-68 – Aktivnosti certifikacijskega organa / preveritelja v tujini in seznam lokacij v tujini.

Obvezna priloga kontrolne liste strokovnega ocenjevalca je OB05-43 Poročilo o opazovani presoji/preverjanju. Poročilo se pripravi za vsak opazovani postopek posebej.

5 SPREMEMBE GLEDE NA PREJŠNJO IZDAJO

V poglavju 2.1 dodana elementa ocenjevanja certifikacijskih organov, ki se nanašata na pogodbeno sodelovanje z lastnikom sheme in izmenjavo informacij z lastnikom sheme, ko je to relevantno. Pri zahtevi, ki se nanaša na uporabo certifikacijskih znakov, dodan sklic na standard ISO 22003-1.

V poglavju 2.1.3 posodobljen sklic na ISO 22003-1 in dodani novi zahtevi v povezavi z ISO 22003-1 ter zahteva v zvezi z vnosi v IAF Cert Search bazo certifikatov in uporabo znaka IAF CertSearch.

V poglavju 2.2 dodana bolj jasna opredelitev, kakšna poročila/zapise je potrebno pridobiti po opazovani presoji.

Zaradi nove izdaje standarda ISO 22003-1 je posodobljeno celotno poglavje, ki se nanaša na FSMS, ter poglavje 3.2.1 v delu, ki se nanaša na pravila za določitev vzorca za opazovanje.

Zaradi izida standarda z dodatnimi zahtevami za usposobljenost certifikacijskega organa, ki certificira po EN 15224, so bile dodane nove zahteve.

Dodani novi poglavji za Certificiranje sistemov vodenja upravljanja premoženja po SIST ISO 55001:2024 in Certificiranje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi po PEFC Balkanski shemi (PEFC BS) in s tema shemama povezanimi pravili (poglavje 3.1.1, poglavje 3.2.1).

6 PREHODNE DOLOČBE

Določila, ki se nanašajo na certificiranje po ISO 55001 in Certificiranje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi po PEFC Balkanski shemi se pričnejo uporabljati, ko SA objavi pričetek akreditiranja po teh dveh shemah.

7 OBVLADOVANJE DOKUMENTA

Veljaven dokument se nahaja v i4 (informacijski sistem SA). Čistopis je objavljen na spletni strani SA, v tiskani obliki pa je dostopen na sedežu SA.

Posamezni izvodi so lahko obvladovani tudi v fizični obliki. Prejemniki oziroma mesta hranjenja so razvidni iz zapisov o izdaji dokumenta.

Drugi izpisi in kopije dokumenta so informativnega značaja in niso obvladovani izvodi. Veljavnost teh dokumentov je treba preveriti v i4 ali na spletni strani SA.